

Butlletí de SANITAT VEGETAL

Núm. 12/09 Desembre 2009

Govern de les Illes Balears

Conselleria d'Agricultura i Pesca

Direcció General d'Agricultura

Carrer dels Foners, 10
07006 Palma (Mallorca)

Tel. 971 17 61 00

<http://sanitatvegetal.caib.es>

HORTÍCOLES

ERUGA BARRINADORA DE LA CARXOFA (*Gortyna xanthenes*)

Recordau que les eclusions dels ous d'aquest insectes començaran a partir d'aquest mes i s'allargaran de manera esglaonada fins al febrer o març. En sortir les larves, primerament s'alimentaran de les fulles durant unes poques hores i ràpidament s'introduiran a través de les nerviacions dins les tiges i els capítols, on faran galeries longitudinals. Una vegada dins la tija els tractaments són inútils per això és important tractar les larves quan encara no s'han endinsat a la planta. Es recomana aplicar insecticides des de l'inici de les eclusions i cada 20-25 dies fins a finals de febrer. Els piretroides són les substàncies més recomanables pels seus curts terminis de seguretat.

Substàncies actives

Alfacipermetrín (2)

Azadiractín¹ (3)

*Bacillus thuringiensis*¹ (NP)

Cipermetrín (7)

Clorpirifós (7)

Deltametrín (7)

Tau-fluvalinat² (14)

Observacions

() Termini de seguretat en dies

1. Autoritzat en agricultura ecològica

2. Acció complementària contra àcars tetrànquids

AMETLER

TRACTAMENT A LA CAIGUDA DE LES FULLES

L'allargada del temps suau fins al novembre ha retardat la caiguda de les fulles dels arbres i en moltes zones ha fer rebrotar una segona foliació fora de temps en els ametlers. Els tractaments fungicides en aquests casos hauran estat poc efectius, cal tenir-ho en compte per fer l'aplicació a la caiguda del 75% del fullam o, en casos de risc de pluges o de varietats sensibles, repartir dos tractaments a la meitat i al final de la caiguda de les fulles.

Substància activa

Composts de coure¹

Sofre + ciproconazole

Captan

Captan + metiltiofanat

Ciproconazole²

Mancozeb

Propineb

Maneb

Metiram

Ziram

Observacions

1. Limitau els tractaments: 3 per campanya, amb un interval de 14 dies.

Màxim de 7,5 kg de substància activa (sa) per hectàrea (ha), per als formulats hidròxids, oxiclors i brou bordelès.

Màxim de 2,4 kg de sa/ha i campanya per als composts tribàsics de coure.

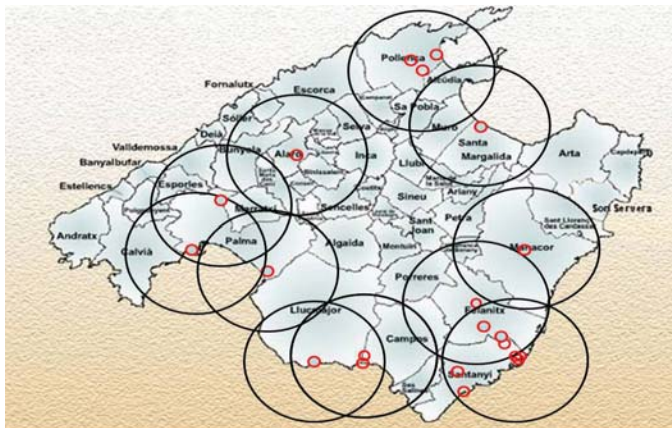
Màxim de 4,5 kg de sa/ha i campanya per als òxids de coure.

2. Sistèmic.

PALMERES

BE CUT VERMELL: SANEJAMENT MECÀNIC

Després de la primera detecció del becut a Mallorca l'octubre del 2006 a Sa Ràpita i poques setmanes després a Calonge i Cala d'Or, al municipi de Santanyí, l'escarabat va continuar la seva expansió durant el 2007 cap a Pollença i a final d'any ja afectava els municipis de Felanitx, Alaró i Palma. Durant el 2008 s'estengué per la costa de Lluçmajor i pel municipi de Palma i enguany han aparegut nous focus a Manacor, i darrerament, a Can Picafort (Santa Margalida).

Distribució actual dels focus àrees de seguretat de *Rhynchophorus ferrugineus* a Mallorca.

Actualment el focus més actiu és el de Pollença i el segueixen en nombre de palmeres s'Arenal i Cala Major. Per contra es pot observar que el focus de Cala d'Or, que va ser dels primers, pràcticament no hi ha palmeres afectades.

L'estratègia de destrucció obligatòria i total de les palmeres infestades en el control del becut vermell de les palmeres (*Rhynchophorus ferrugineus*) ha costat a Europa desenes de milions d'euros sense resultats clars en l'eradicació dels focus o en la contenció de la plaga, que any rere any s'estèn a noves zones enjardinades.

A Mallorca hem d'afegir unes males pràctiques en la poda i en l'eliminació de les restes infestades i dificultats en l'aplicació de les mesures fitosanitàries. Tot això ha fet replantejar l'estratègia de control de la plaga i la recerca de noves tècniques de lluita dins el control integrat del becut vermell.

La tècnica de sanejament mecànic, especialment combinada amb la detecció primerenca, pot suposar un instrument vàlid per al control de la plaga que en alguns casos evitaria la destrucció de les palmeres afectades. Encara que la nostra normativa en restringeix l'aplicació ja es troba en estudi per una propera adaptació de la legislació autonòmica i no ha de suposar cap preocupació per als professionals de la poda sempre que compleixin els requisits de la norma i aquells relatius a la sanitat vegetal en especial per que fa a tractaments fitosanitaris.

L'aspecte realment complicat de la tècnica és que demana la implicació de totes les administracions, dels particulars i

dels professionals de la poda, especialment en la detecció primerenca per a l'avis i intervenció ràpida sobre els focus. Els propietaris no poden defugir tampoc la responsabilitat de mantenir en bon estat sanitari els seus jardins i aplicar les mesures fitosanitàries obligatòries (LLEI 43/2002 DE SANITAT VEGETAL) en especial en plagues de quarantena com aquesta. Si les actuacions no es fan de forma col·lectiva el control de la plaga no serà possible.

El sanejament mecànic es pot justificar per dos motius:

1.- Una palmera infestada detectada des de l'aparició dels primers símptomes es pot salvar molt sovint. L'eliminació mecànica de les parts infestades permet destruir l'insecte en totes les seves formes, sense arribar a l'ull terminal ni a l'estípit.

2.- L'altre motiu és l'abaratiment que suposa del cost de destrucció: mitjançant la tècnica es saneja la valona de la palmera, s'eliminen les parts infestades fins als teixits sans (per tant només palmes i tabales, que es poden triturar) i pot quedar l'estípit (tronc) amb el capítell tractat amb insecticida.

Únicament requereix la intervenció d'un podador especialitzat i una aplicació d'insecticida i estalvia despeses de tala, troncat i estelat del tronc així com càrrega, transport i costos d'incineració o enterrament.

El sanejament s'ha d'acompanyar obligatòriament d'un tractament fitosanitari.

Substàncies actives autoritzades contra les principals plagues de palmeres (*Rhynchophorus* i *Paysandisia*)

Abamectina ¹ (En injecció per empreses especialitzades)
Imidacloprid ^{1, 2} (En polvorització, en reg i en injecció per empreses especialitzades)
Fosmet ¹
<i>Steinernema</i> ^{1, 2} (Organisme de control biològic)
Dimetoat ^{2, 3}
Dimetoat+clorpirifos ^{3, 4}
Bifentrín ^{3, 4}
Piretrines ³

Observacions

El tractament té caràcter preventiu. És aconsellable afegir un mullant com oli paraffínic, oli d'estiu 85% o dimentè 96%.
Cicatritzant: Oxiclurur de coure 4%+ Quinosol 0,5% (SC).

1. Autoritzat contra *Rhynchophorus*.
2. Autoritzat en parcs i jardins.
3. Autoritzat contra erugues i minadors.
4. Alta persistència, 3 o més setmanes.

— Per garantir la protecció de les palmeres s'haurien de repetir les aplicacions durant les èpoques d'activitat de la plaga (entre març i novembre).

– L'aplicació és fonamental fer-la en forma de dutxa mullant de forma abundant les parts més sensibles (20-40 l), la valona incidint als ulls i arribar fins a les tabales. A les datileres també s'han de tractar els fillols, si en tenen.

LA PODA I LA MALA PRÀCTICA DE L'AFAITADA

La poda és indispensable per detectar la plaga, al nostre clima es pot realitzar en qualsevol època lliure de gelades, però és preferible durant l'època de repòs de l'escarabat (de desembre a març) per evitar que l'atreguin les ferides. La pràctica moderna de l'afaitada (o raspallat després de la poda) generalitzada fins a convertir-se en moda, és nefasta per a la sanitat de la palmera, dificulta la cicatrització i augmenta el risc de plagues i malalties i, en especial, l'atac del becut vermell. Les fulles velles s'han de suprimir sense tallar-les arran de l'estípit, conservant les tabales (beina i una porció de pecíol) que hi estan fortament adherides i eliminant les que se'n desprenen fàcilment.

LA DETECCIÓ PRIMERENCA

L'observació periòdica de les palmera és un punt clau per la detecció del becut en les primeres fases d'atac. Per evitar la utilització costosa i complicada d'una grua amb panera o una plataforma, s'aconsella l'obertura d'una finestra d'observació: un passadís vertical de 30 a 40 cm d'ample en el fullam, tallant una quinzena de palmes fins a accedir a les fulles del pinzell central, que faciliti al propietari la col·locació d'una escala per observar la zona. Davant la detecció d'una palmera afectada o sospitosa, avisau la Secció de Sanitat Vegetal que confirmarà la presència de la plaga a vos assessorarà sobre els mètodes de destrucció de les parts afectades.

TÈCNiques PER LA DESTRUCCIÓ DE PALMERES AFECTADES IRRECUPE-RABLES.

Es coneixen diferents tècniques de destrucció:

– Incineració: requereix el trossejat del tronc en seccions menors de 50 cm i estellades en quarts. En aquestes condicions i gestionat a través de la Conselleria d'Agricultura no es cobren taxes d'incineració. És suficient destruir la valona i les palmes sempre que no hi hagi galeries per davall el tall. La caixa del transport ha d'anar coberta durant el translat.

Foto 1) Trossejat preparat per la incineració.

– Enterrament: les parts afectades (valona i fulles) han de quedar un metre davall de terra.

– Embolicat i fumigació: segellat amb làmina de plàstic resistent després d'un tractament insecticida únicament de la valona. Requereix l'eliminació de les palmes.

Les palmes i restes de poda de palmeres infestades no es poden abandonar, abocar als punt verds ni deixar per als serveis de recollida municipal, s'han de triturar, cremar o polvoritzar amb insecticida amb garanties que no quedarà cap forma viva de l'insecte.

2.)

3.)

4.)

Foto 2) Intervenció de sanejament mecànic.

Fotos 3) i 4) Evolució de la palmera mesos després.

ÍNDIX DELS BUTLLETINS DE 2009

CEREALS

TÈCNiques DE CULTIU I CONTROL DE LES MALES HERBES	Novembre
MÈTODES CULTURALS EN EL CONTROL DE LES MALES HERBES	Novembre
HERBICIDES DE POSTEMERGÈNCIA	Novembre

CÍTRICS

TRACTAMENTS D'HIVERN I REVISIÓ D'EQUIPS DE TRACTAMENT	Gener
<i>Pseudomonas syringae</i> EN TARONGERS	Març
POLL ROIG DE CALIFÒRNIA (<i>Aonidiella aurantii</i>)	Maig
MINADOR (<i>Phyllocnistis citrella</i>)	Juny
ARANYA ROJA (<i>Tetranychus urticae</i>)	Juny
TINYA DE LA LLIMONERA (<i>Prays citri</i>)	Juny
CÒCCIDS: COTXINILLES I POLLS	Agost
<i>Phytophthora</i> sp.	Agost
POLL ROIG DE CALIFÒRNIA (<i>Aonidiella aurantii</i>)	Setembre
MOSCA DE LA FRUITA (<i>Ceratitidis capitata</i>)	Setembre
ÀCARS (<i>Tetranychus urticae</i> i <i>Panonychus citri</i>)	Octubre

FORESTALS

NEMATODE DE LA FUSTA DEL PI (<i>Bursaphelenchus xylophilus</i>)	Juliol
---	--------

FRUITERS I AMETLER

TRACTAMENTS D'HIVERN	Gener
MÒRBOL, PODRIDURA BLANCA DE LES ARRELS (<i>Armillaria mellea</i>)	Febrer
MOTEJAT O CLIVELLAT DE LA PERERA I LA POMERA (<i>Venturia pyrina</i> i <i>Venturia inaequalis</i>)	Març
TACA OCRE (<i>Polystigma ochraceum</i>)	Març
BROT SEC (<i>Fusicoccum amygdali</i> i <i>Monilia</i> sp.)	Maig
XINXA DEL AMETLER (<i>Monostira unicostata</i>)	Juny
CUC CAPGRÒS (<i>Capnodis tenebrionis</i>)	Juny
FONGS DE FUSTA	Agost
MOSCA DE LA FRUITA (<i>Ceratitidis capitata</i>)	Agost
MOSCA DE LA FIGUERA (<i>Lonchaea aristella</i>)	Setembre
TRACTAMENT A LA CAIGUDA DE LA FULLA	Octubre, Desembre

HORTÍCOLES

ERUGA BARRINADORA DE LA CARXOFA (<i>Gortyna xanthenes</i>)	Gener, Desembre
ERUGA DE LA TOMÀTIGA (<i>Tuta absoluta</i>)	Març, Juny, Octubre
MILDIU DE LA CEBA (<i>Peronospora destructor</i>)	Març
PUNTES CREMADES CEBA (<i>Stemphylium</i> spp.)	Març
TRIPS (<i>Thrips tabaci</i> , <i>Frankliniella occidentalis</i>) EN CEBA	Març
MÍLDIU DE LES LLETUGUES (<i>Bremia lactucae</i>)	Març
PUGONS DE LES LLETUGUES (<i>Nasonovia ribisnigri</i> , <i>Myzus persicae</i> , <i>Macrosiphum euphorbiae</i>)	Març
MÍLDIU DE LA PATATA (<i>Phytophthora infestans</i>)	Abril
INSECTES VECTORS DE VIRUS	Abril
OÏDI /CENDRADA (<i>Leveillula taurica</i>)	Juny
XANCRE BACTERIÀ (<i>Clavibacter michiganensis</i> subsp. <i>michiganensis</i>)	Juliol
CONTROL BIOLÒGIC DE PLAGUES. ENEMICS NATURALS	Agost
ÀCARS ERIÒFIDS EN TOMATIGUERES	Setembre

OLIVERA

BROM (<i>Phloeotribus scarabaeoides</i>)	Febrer
POLL ROIG DE CALIFÒRNIA (<i>Aonidiella aurantii</i>)	Febrer
MOSCA DE L'OLIVA (<i>Bactrocera oleae</i>)	Juliol, Novembre
ULL DE GALL, REPILO (<i>Spilotea oleaginea</i>)	Octubre

ORNAMENTALS

<i>Phytophthora ramorum</i>	Febrer
XIPRERS : Pugons (<i>Cinara</i> sp.)	Maig
ERUGA BARRINADORA DE LES PALMERES (<i>Paysandisia archon</i>)	Juliol
BÈCUT VERMELL (<i>Rhynchophorus ferrugineus</i>)	Juliol, Desembre
FONGS DE PALMERES	Setembre
NOVA PSILA DELS FICUS (<i>Macrohomotoma gladiata</i>)	Novembre

PATATA

QUALITAT DE LA PATATA DE SEMBRA	Desembre
---------------------------------	----------

PRODUCTES FITOSANITARIS

RETIRADA DE PRODUCTES FITOSANITARIS	Gener
ADVERTIMENTS SOBRE L'APLICACIÓ DELS HERBICIDES HORMONALS: 2,4-D, MCPA, MECOPROP (MCP) I DICLORPROP-P EN CEREALS	Març
SUSPENSIO CAUTELAR DE LA SUBSTÀNCIA ACTIVA FOSMET EN FRUITERS DE FRUITA DOLÇA I CÍTRICS	Abril
SUBSTÀNCIES ACTIVES EXCLOSOS DE L'ANNEX I (DIRECTIVA 91/414/ CEE (347))	Maig
SERVEI DE RETIRADA DE PRODUCTES FITOSANITARIS CADUCATS O EXCLOSOS DEL REGISTRE	Maig
RECUPERACIÓ D'USOS DEL FOSMET	Juny
AUTORITZACIÓ EXCEPCIONAL PER L'ÚS DE DICLORVÒS EN TRAMPEIG	Juny
AUTORITZACIÓ EXCEPCIONAL PER A L'ÚS DE 1,3 D	Juny
SERVEI D'INSPECCIÓ D'EQUIPS DE TRACTAMENTS FITOSANITARIS	Octubre
AUTORITZACIÓ EXCEPCIONAL DE PRODUCTES FITOSANITARIS PER A <i>Tuta absoluta</i>	Octubre
AUTORITZACIÓ EXCEPCIONAL PER A L'ÚS DE 1,3 D	Novembre

ROPCIV

REGISTRE OFICIAL DE PRODUCTORS, COMERCIANTS I IMPORTADORS DE VEGETALS (ROPCIV)	Febrer
--	--------

VINYA

TRACTAMENTS D'HIVERN	Gener
MILDIU (<i>Plasmopara viticola</i>)	Abril
CENDRADA/OÏDI (<i>Uncinula necator</i>)	Maig
CORC DEL RAÏM (<i>Lobesia botrana</i>)	Juny
BOTRITIS (<i>Botrytis cinerea</i>)	Agost

